

SALVADOR CASANOVA I LA RUPTURA IMPOSSIBLE

Vaig conèixer en Salvador Casanova a la XVII sessió de la comissió permanent de l'Assemblea de Catalunya, celebrada el 13 de juny de 1976. Aquella va ser una de les sessions més multitudinàries de l'Assemblea, però també la primera que va posar de manifest, d'una manera oberta, les diferències sobre l'actitud que calia prendre davant la monarquia i el govern postfranquista d'Arias Navarro i Fraga. La XVII permanent és prou coneguda també perquè és de les poques –potser la primera- de què es va fer un abundós reportatge gràfic, destinat en tot cas a la posteritat a causa del caràcter aleshores encara clandestí de totes les forces polítiques democràtiques. La permanent va aprovar el “Manifest per la ruptura”, que havia de ser el document de base de la campanya *Salvem Catalunya per la democràcia*. Però el debat previ a la seva aprovació va resultar molt calent perquè els sectors afins a dues forces polítiques que tothom intuïa que tindrien un gran pes en el futur –Convergència Democràtica de Catalunya i el Reagrupament Democràtic i Socialista- s’hi van manifestar en contra. Per això entenc que és legítim situar aquella reunió de mitjan juny de 1976 com un autèntic punt d’inflexió de l'Assemblea. Després de les dues manifestacions de força de febrer d’aquell any, es començava a posar de manifest la impossibilitat de mantenir per més temps una unitat fictícia. I la constatació que l’agenda política la marcava el govern postfranquista de Madrid. Aquesta tendència va marcar els anys següents –ho continua fent avui- malgrat l’esforç de gent com en Salvador Casanova.

Vaig assistir a aquella permanent en representació de les Joventuts Revolucionàries Catalanes, pròximes al PSAN-Provisional. Tot i que aleshores tenia tot just disset anys, el meu currículum polític ja incloïa una estada a Via Laietana i a la presó Model, on vaig anar a petar alguns mesos després de l’alliberament d’en Salvador Casanova.

A l'Assemblea de Catalunya hi havia una nodrida presència d'independents, que representaven institucions cíviques de caràcter divers i assemblees locals. Tanmateix, ja aleshores, com sempre, la figura de l'independent no tenia un perfil únic. N’hi havia que estaven molt clarament vinculats al PSUC, a Convergència Socialista de Catalunya o, per entendre’ns, a l’entorn de Jordi Pujol. Qualsevol que miri les fotos de la presidència d’aquella permanent ho podrà constatar. També n’hi havia d’altres amb un perfil molt més específic de representació de col·lectius professionals i entitats veïnals.

La figura d'en Salvador Casanova destacava ja aleshores amb claredat a causa de la seva personalitat, forjada en una biografia gens fàcil, i de la seva radical independència i llibertat d'opinió.

Però anem a pams. La generació de la Transició, per entendre'ns, era formada essencialment per gent jove, que tenien entre vint-i-cinc i trenta-cinc anys en el moment de la mort del dictador. Amb l'adveniment de la democràcia, aquesta generació va arribar al poder a una edat inusualment precoç i ha pilotat el país, per a bé i per a mal – ara no cal entrar-hi-, durant tres dècades. Voldria que se m'entengués: a en Salvador Casanova, com a tots els de la seva generació (amb comptadíssimes excepcions), la democràcia els va arribar tard. No hauria hagut de ser així si les condicions polítiques haguessin estat normals. Al capdavall, a la mort del dictador, en Salvador tenia tot just cinquanta-set anys, una magnífica edat per excel·lir en qualsevol àmbit professional –i per liderar un país que no hagués viscut les sotragades del nostre. Però, com tothom sap, les coses havien anat d'una altra manera.

Més encara: ara es parla molt de memòria històrica. Però aquest és un fenomen molt recent, que no té encara deu anys de vida. En els darrers anys de la dècada dels setanta del segle passat, el discurs que primava en totes les forces polítiques es conjugava exclusivament en present i en futur. I això, fins i tot malgrat alguna boirosa referència a la Generalitat republicana. L'experiència històrica de la gent que havia conegut la República i la guerra era sovint bandejada o, en el millor dels casos, tractada amb una certa condescendència. La gent com en Salvador Casanova que, durant dècades, van ser referents i agitadors culturals destacats a les seves localitats, eren vistos en alguns ambients com un fet ja superat, gairebé com una rèmora. Repassin, sisplau, l'edat dels alcaldes de les capitals de comarca a les primeres eleccions municipals democràtiques de 1979, i ja m'ho sabran dir.

I, és clar, hi havia més coses. A banda de l'element generacional, en Salvador Casanova va apostar per l'opció política perdedora en la Transició: el catalanisme popular, l'independentisme d'esquerres. En aquest àmbit, el més fàcil fóra culpar l'adversari, l'Estat espanyol, els cossos repressius de la dictadura, etc. de la marginació d'un dels col·lectius que més havia lluitat, i amb més força, per la caiguda del règim franquista. I fóra correcte, a més. També es podria resseguir una altra línia: probablement, després de la derrota militar i política, i de decennis de dictadura i de terror, el poble català era molt menys madur, i molt menys autònom, del que molts havíem somiat en la clandestinitat.

Tot això és cert. Però l'independentisme hauria d'extreure una lliçó política d'aquell moment, que no sempre sembla que haguem entès prou bé. El gran enemic del moviment independentista va ser aleshores el sectarisme, la incapacitat per construir un projecte fort i internament cohesionat. Aquest mal, esdevingut endèmic, és la causa per la qual ha calgut esperar un quart de segle més perquè l'independentisme tingui una força política que representa, si més no, una part significativa del seu electorat potencial –i aquest salt qualitatiu i quantitatiu encara de vegades sembla massa fràgil.

La biografia de Salvador Casanova, d'ençà d'aquella permanent de juny de 1976 es caracteritzà pels esforços per construir una unitat popular catalana. Però aleshores els vents de la història bufaven en un altre sentit. Malgrat els seus esforços, i els d'altres resistents antifranquistes que continuaven creient que l'Assemblea de Catalunya era un instrument útil en la lluita per la democràcia, el model de reforma política des de dalt acabà imposant-se amb contundència. La dissolució de fet de l'Assemblea de Catalunya, el 1982, i el fracàs electoral de les diverses plataformes que pretenien recollir la tradició del catalanisme popular (CUPS, BEAN, Nacionalistes d'Esquerra) en són les proves més fefaents.

Les conseqüències de tot plegat són encara perceptibles: la instauració d'una democràcia de baixa qualitat, l'absència de reparacions a les víctimes del franquisme, la negació substantiva de la sobirania nacional de Catalunya.... Ben mirat, un motiu més per tornar-hi. Recollint l'empenta i el coratge de gent com en Salvador Casanova.

Agustí Alcoberro i Pericay